POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Sociální nerovnosti v prevalenci cévní mozkové příhody v Evropě

Autor práce: Bc Vojtěch Šimka

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy.

Úvodem lze vytknout zásadní chybu spočívající již v názvu práce. Autor vychází z dat o udávaném výskytu cévních mozkových příhod za určité časové období 1 roku, tedy z incidenčních, nikoliv prevalenčních dat (jakkoliv v literatuře panující zmatení pojmů uvádí také tzv jednoroční prevalenci, v zásadním rozporu definice prevalence k určenému datu). Autor zpracovává data výběrového šetření European Health Interview Survey EHIS 2018-2020 (2019), kterému lze zásadně vytknout, že vychází z údajů respondentů, dále nijak neověřených a nekorigovaných (např. subjektivně udávaná data o spotřebě alkoholu lze považovat za zcela irelevantní). Práce tak sleduje recentní trend metaanalytických studií (přežvýkání dříve publikovaných studií), namísto klasických epidemiologických klinických studií, které ovšem vyžadují daleko náročnější realizaci). Zřejmě přínosnějši by bylo vycházet z dostupných dat českých epidemiologických studií (MONICA, EUROASPIRE, EUROASPIRE-STROKE, atd, vč prací citovaných prof Bobákem).

Že je nemocnost, úmrtnost a očekávaná délka života zásadně horší u osob s nízkým SES v široké škále onemocnění, zejména pak kardiovaskulárních, i celkově, je dobře známo a dokumentováno. Česká republika je pak zemí, kde jsou tyto rozdíly z nejvýraznějších. Práce tak nic, takto koncipována, objevného nenabízí.

Práce s literaturou

Vyčtené představuje polovinu vlastní práce. Obsáhlý seznam literárních prací autor cituje, kritice je nepodrobuje a ani nemůže podrobovat. Za nejzdařilejší lze považovat transpozice pasáží o SES (str 13nn, kde je opakovaně citován i prof Michael Marmot (oponent se s ním osobně zná více jak 40 let), zatímco následující teorie sociální selekce, kauzální perspektivy, teorie životního cyklu, teorie lidského kapitálu a teorie fundamentálních příčin jsou povýtce únavné a repetitivní. K některým citacím (např Ferrario et al) se autor poměrně extensivně opakovaně a stejnými slovy vrací. Oponent, lékař, pak komentuje i některé odborné lapsy, které by odstranila předchozí konzultace: oponent nedohledal v udávané literatuře vliv délky porodu na další osud probandů (ani nemůže, evidentně jde o délku těhotenství – předčasně

porození jsou i kardiovaskulárně handicapováni), nemluvíme o zkratkových, ale o zkratových vadách, etc).

Metodika práce

Autor práce kromě převzetí dat EHIS tato data podrobil další statistické analýze, ovšem bez jakékoliv standardizace původních dat např. na věkovou strukturu respondentů apod, což vyžaduje zásadní analytický přístup. Provedené analýze, která je výrazně repetitivní, lze tak přiznat jen omezenou výpovědní schopnost. Nijak není uvedeno, k čemu by tyto analýzy vlastně měly vést. Že se incidence CMP zvyšuje s věkem, že je vyšší u mužů než u žen, že je nejvyšší u osob se základním vzděláním a nejnižší u vysokoškoláků (dosažené vzdělání je použito místo komplexnějšího vyhodnocení SES, což by se možná v evropském kontextu nabízelo) nelze považovat za novum. Lze upozornit na podstatné rozdíly v definici dosaženého vzdělání v jednotlivých zemích, přesnějším ukazatelem by mohl třeba být počet let celkové edukace.

Analytická část práce

V uváděných vývodech lze nalézt jisté nepřesnosti. Tabulka standardizované „prevalence“ CMP v Evropě (tab 4) uvádí pod stejným názvem jiná data než mapka (obr.1), **Nejvíce překvapí, že evidentně nejvýraznější rozdíl v incidenci CMP vykázaný v České republice (OR 7,78 základní vs VŠ vzdělání) je ponechán zcela bez komentáře.** Přitom tento údaj velmi koresponduje se známou očekávanou délkou života, která je v ČR u mužů s vysokoškolským vzděláním o 10 let delší než u mužů se základním vzděláním.

Závěry práce

Za zcela správný lze považovat, byť repetitivně a poněkud naivně rozebíraný vliv dosaženého vzdělání, na incidenci CMP. Zřejmě by bylo prospěšné dále zvýšit vzdělanost populace. To se koneckonců v posledních 30 letech cekem úspěšně dělo, jakkoliv lze o ceně některých vzdělanostních kategorií (gender studies, politologie (viz premiér Fiala), etc) pochybovat., Zřejmé jde, že současná vláda vzdělanost likviduje a nižším sociálním skupinám cestu k vysokoškolskému vzdělání zavírá (školné, vyšší kolejné, nezapočítávání doby studia na VŠ do doby pojištění potřebné pro nárok na důchod). I od současných demografů (vychován p. doc Srbem) bych za stávající situace očekával zásadní kritické přístupy, ne servilitu.

2. Formální náležitosti práce

Formální úprava: dobrá

Stylistická úroveň: dobrá (jsou patrné jisté naivity: navrhovaná KV prevence je již dávno akceptována, nejde jen o to, o KV prevenci vědět, ale také ji akceptovat, etc)

Citační úroveň: dobrá

3. Souhrn

Vzhledem k výše uvedenému nelze práci akceptovat, doporučuji její zásadní přepracování a doplnění. Oponent se pozastavuje nad přístupem vedoucí diplomové práce Mgr Ivany Kulhánové, PhD, která nedokázala práci diplomanta usměrnit a korigovat.

Předloženou diplomovou práci nedoporučuji k obhajobě.

Doc. MUDr. Jan Bruthans, CSc, FESC, CMLJ